

Ольга Полуніна

Національний університет «Одеська юридична академія», Україна

ВИДИ ДОГОВОРУ РОЗДРІБНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ

Olga Polunina

National university «Odesa law academy», Ukraine

TYPES OF RETAIL SALE CONTRACT

Evolution of economic exchange and constant development of property relations led to the system of civil contracts that was constantly evolving and as the appearance of the result - there is the emergence of new species and subspecies contracts of retail sale. Despite the fact that in the Codes of 1922s and 1964s the legislators did not use even the definition of the retail sales in the existing Civil Code, this contract is devoted to the whole paragraph and the articles 701-705 are devoted to its types. Considering fairly recent appearance in the law-suits of both definitions of retail sales and its types, the Civil Code contains some limitations that are highlighted in this article and the ways to solve them. In general, the analysis of the legislation on the retail sales allows us to define besides these types, the other one which are equally important. For example: a contract of retail sale of prepaid product, a contract of retail sale of goods on credit, a contract of distance sale, selling goods with the help of self-service, commission contract of retail sale and others. For example, in literature the intentions and subspecies of the contracts of retail sales are distinguished and marked that the classification which is given in the Civil Code of Ukraine are incomplete, inconsistent and deprived of consistency. This article depicts the deficiencies that were made by the legislator and contains proposals, in order to improve the legislation. Indeed, the analysis of legal regulation of certain types of contract retail sale allows us to conclude that all grounds of classification of the contract are given certain characteristics, allowing us to use it exactly under which certain rights and interests of the buyer are mostly vulnerable. These are all the need for special types of contract legal regulation of retail sale.

Key words: nundination, retail sale, contract, small household transaction, classification contract.

Система цивільно-правових договорів постійно розвивається. Безперервний розвиток майнових відносин та еволюція економічного обороту, що регулюються договірним правом, призвело до появи нових видів та підвидів цивільних договорів. Слід звернути увагу, що в радянських кодексах 1922 р. та 1964 р. не вживалось законодавцем навіть самого поняття договору роздрібною купівлі-продажу і, відповідно, вони не виділяли його. Що стосується діючого ЦК України, то в ньому законодавець присвячує даному договору цілий параграф, в якому ст.ст. 701-705 присвячені видам договору роздрібною купівлі-продажу.

В енциклопедичному словарі під видом слідє розуміти основну структурну і класифікаційну одиницю будь-якої системи¹. Таким чином розподіл на види відбувається шляхом класифікації.

Класифікація (від лат. classis – розряд і ...ficatio, від fasio – роблю) – система супідрядних понять (класів об'єктів) тієї або іншої галузі знань чи діяльності людини, що використовується як засіб для встановлення зв'язків між цими поняттями чи класами об'єктів², або система розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями³.

Розглянемо можливі способи класифікації. Класифікація любого поняття передбачає його поділ на декілька типів (види, підвиди). Такий поділ може бути проведений двома способами: 1) шляхом дихотомії, завдяки якій, використовуючи послідовно певну підставу (критерій), ділять

¹ Прохорова, А.М. (1991). Великий енциклопедичний словник. Т II. Москва: Радянська енциклопедія, 217.

² Шемчушенко, Ю.С. (2012). Великий енциклопедичний юридичний словник. Київ: Вид-во «Юридична думка», 371.

³ Бусел, В.Т. (2001). Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь: ВТФ «Перун», 262.

поняття на дві групи, одну з яких характеризує наявність цієї підстави, а іншу – його відсутність; 2) за допомогою певних підстав створюється необмежене число груп, в кожній з яких зазначені підстави відповідним чином індивідуалізуються¹.

Отже, саме способом створення необмеженого числа груп і проводиться класифікація договору роздрібної купівлі-продажу на окремі види, а підставами даної класифікації слід визнати окремі умови договору.

ЦК України виділяє такі види договору роздрібної купівлі-продажу: договір з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк, договір про продаж товарів за зразками, договір про продаж товарів із використанням автоматів, договір з умовою про доставку товару покупцеві, договір найму-продажу.

Щодо договору з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк, то відповідно до ст. 701 ЦК України, протягом цього строку товар не може бути проданий продавцем іншому покупцеві.

В ЦК України не передбачена спеціальна норма, яка б встановлювала правові наслідки односторонньої відмови продавця від договору, наприклад, шляхом продажу товару іншій особі до спливу строку, передбаченого договором. Вважаємо, ст. 701 потрібно розширити частиною 4, в якій би спеціальною нормою врегульовувалось це питання.

У зв'язку з вищевказаним, пропонуємо викласти ст. 701 ч. 4 ЦК України наступним чином: «Покупець, в разі невиконання чи неналежного виконання продавцем зберігання товару до спливу обумовленого ним строку, може витребувати відшкодування завданих збитків, якщо продавець не доведе відсутність своєї вини».

Особливу увагу слід звернути на те, що від особливостей товару залежить строк зберігання товару. Так, наприклад, вибрані споживачем непродовольчі товари за домовленістю з адміністрацією торговельного об'єкта можуть зберігатися в торговельному залі із зазначенням на виписаному товарному чеку часу оплати. Якщо споживач не вніс плату у визначений час, товар надходить у продаж (п. 24 Порядку)², (п. 21 Правил)³.

Досліджуючи договір з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк, слід звернути увагу на те, що споживач, який придбав великогабаритний товар (піаніно, меблі, холодильник тощо) може залишити його на зберігання у суб'єкта господарювання на узгоджений

строк шляхом укладення договору зберігання. До залишеного на зберігання товару додається копія розрахункового документа, на якій зазначається строк зберігання, а на самому товарі розміщується табличка з написом «Продано» (п. 24 Правил)⁴. Таким чином, продавець, як бачимо, набуває статусу зберігача, а відносини, які виникають з приводу укладання договору зберігання великогабаритного товару регулюються вже нормами, які містяться у §1 «Загальні положення про зберігання» Гл. 66 «Зберігання» ЦК України.

Ще одна підстава передання товару на зберігання – це пряма вказівка умов договору. С.С. Бичкова зазначає, що, у договорі можна передбачити випадок нез'явлення покупця у встановлений строк. В цьому разі, продавець приймає товар на зберігання зі всіма наслідками, передбаченими для договору зберігання. Якщо ж така умова не була передбачена договором, то після закінчення встановленого часу не викуплений товар надходить у продаж⁵.

Особливі правила встановлені ЦК України до договору роздрібної купівлі-продажу, що укладається на підставі ознайомлення покупця зі зразком товару (за описом, каталогом тощо), який пропонується продавцем. Крім цього, обов'язок суб'єкта господарювання полягає у виставленні наявних у нього товарів або їх зразків в повному обсязі в торговельному (демонстраційному) залі (п.14 Правил)⁶.

¹ Брагинский, М.И., Витрянский, В.В. (1998). *Договорное право: общие положения*. Москва: Статут, 308.

² *Постанова про порядок провадження торговельної діяльності та правила торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів 2006* (Кабінет Міністрів України). *Урядовий кур'єр*, 122.

³ *Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами 2007* (Міністерство економіки України). *Офіційний вісник України*, 86.

⁴ *Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами 2007* (Наказ Міністерства економіки України). *Офіційний вісник України*, 86.

⁵ Бичкова, С.С. (2006). *Цивільне право України. Договірні та не договірні зобов'язання*. Київ: КНТ, 474.

⁶ *Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами 2007* (Наказ Міністерства економіки України). *Офіційний вісник України*, 86.

Продавець зобов'язаний, відповідно до Рекомендацій щодо організації продажу товарів за зразками, виписати товарний чек із зазначенням у ньому найменування продавця, дати продажу, прізвища покупця, назви товару, його артикула, ціни, назви і кількості окремих предметів, що входять до комплексу виробу, загальної кількості окремих предметів у комплекті, розцвітки і малюнка оббивної тканини, видів оздоблювальних і облицьовувальних матеріалів і фурнітури (п.19)¹.

Особливу увагу слід звернути на те, що договір продажу товару за зразками в частині, яка стосується моменту його виконання має спільні риси з договором з умовою про доставку товару покупцеві. Так, моментом виконання договору продажу товару за зразками є доставка товару у місце, встановлене договором, а якщо місце передання товару не встановлене – з моменту доставки товару за місцем проживання фізичної особи-покупця. Водночас, моментом виконання договору з умовою про доставку товару – є момент вручення товару покупцеві, а в разі його відсутності – особі, яка пред'явила квитанцію або інший документ, що засвідчує укладення договору або оформлення доставки товару, якщо інше не встановлено договором, актами цивільного законодавства або не впливає із суті зобов'язання (ч.2 ст.704 ЦК України).

Продаж товарів за зразком регулюється ст. 702 ЦК України, а також Рекомендаціями щодо організації продажу товарів за зразками, затвердженими Наказом Міністерства економіки України від 20 липня 2000 р., № 152. Відповідно до цього нормативного акта, продаж товарів за зразками здійснюється через торговельні підприємства: спеціалізовані магазини, у тому числі фірмові, магазини з універсальним асортиментом непродовольчих товарів, спеціалізовані відділи (секції) магазинів з універсальним асортиментом продовольчих товарів. При цьому суб'єкт господарювання зобов'язаний забезпечити покупців наочною та доступною інформацією про асортимент і ціни на товари, що пропонуються для продажу, їх споживчі властивості, гарантійні терміни, перелік послуг, що надаються, тарифи на них тощо².

Привертає увагу також строк доставки товару. Так, ст.702 ЦК України передбачає лише момент виконання договору та порядок здійснення оплати. При цьому, поза увагою розробників залишилося визначення строків доставки товару, а тому у літературі до ЦК України зазначається, що якщо договором не встановлений строк доставки товару для вручення його покупцеві, товар має бути доставлений у розумний строк після одержання вимоги покупця³. Слід зазначити, що аналогічне правило закріплене і в ч.3 ст.704 ЦК України.

Отже, можемо зробити висновок, що співставлення двох самостійних договорів роздрібної купівлі-продажу дає нам можливість констатувати, що норми Правил роздрібної торгівлі непродовольчими товарами можуть поширюватися як на продаж товарів за зразками, так і на договори з умовою про доставку товарів покупцеві.

Законодавець підрозділяє продаж товарів за зразками на дві основні форми: з відпуском товарів у торговельному (демонстраційному) залі магазину та з доставкою відібраних товарів додому покупцю безпосередньо зі складів оптових чи роздрібних торговельних підприємств (організацій) або від підприємств-виробників.

До договорів про продаж товару за зразками можна віднести також продаж товарів поштою. Правове регулювання відносин щодо договору про продаж товарів поштою здійснюється Правилами продажу товарів поштою⁴, затвердженими наказом Міністерством економіки України, Міністерство транспорту та зв'язку України від 11.06.2008 № 206/699⁵, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12.08.2008 р. за № 741/15432. У пункті 7 цих правил прямо вказується, що покупець (споживач) для придбання товарів, які зазначенні в каталозі, проспекті, спеціальному переліку товарів тощо, повинен заповнити та подати об'єкту поштового зв'язку заяву – замовлення.

¹ Рекомендації щодо продажу товарів за зразками 2000 (Наказ Міністерства економіки України). Офіційний сайт Верховної ради України. <<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.125.0>>.

² Наказ про затвердження Рекомендацій щодо організації продажу товарів за зразками 2000 (Міністерство економіки України). Офіційний сайт Верховної Ради України. <<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.125.0>>.

³ Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Київ: Істина, 474.

⁴ Наказ про затвердження Правил продажу товарів поштою 2008 (Міністерство економіки України та Міністерство транспорту та зв'язку України). Офіційний вісник України, 62, 86.

⁵ Наказ про затвердження Правил продажу товарів поштою 2008 (Міністерство економіки України та Міністерство транспорту та зв'язку України). Офіційний вісник України, 62, 86.

Важливим в контексті досліджуваних договорів є з'ясування початку перебігу гарантійних строків. Дане питання регулюється Законом України «Про захист прав споживачів» в ред. від 01.12.2005 р. Так, у ч.4 ст.7 Закону зазначено, що у разі продажу товарів за зразками, поштою, а також у випадках, коли час укладення договору купівлі-продажу і час передачі товару споживачеві не збігаються, гарантійний строк обчислюється починаючи від дня передачі товару споживачеві, а якщо товар потребує спеціальної установки (підключення) чи складення – від дня їх здійснення, а якщо день передачі, установки (підключення) чи складення товару, а також передачі нерухомого майна встановити неможливо або якщо майно перебувало у споживача до укладення договору купівлі-продажу, – від дня укладення договору купівлі-продажу¹.

Самостійним різновидом договору роздрібної купівлі-продажу є продаж товарів з використанням автоматів, який передбачений ст.703 ЦК України та п.12 Правил, якщо предметом договору є не продовольчі товари.

Незважаючи на те, що даний спосіб продажу товарів був відомий й досить популярним ще в дореволюційний період, а також в радянський час, норми, які спеціально регулювали б відносини, що складаються між продавцем та покупцем, вперше були закріплені законодавцем лише в нині діючому ЦК України.

В ч.1 ст.703 ЦК України вказано, що власник автоматів зобов'язаний довести до покупців інформацію про продавця товару, відомостей про найменування продавця, його місцезнаходження, режим роботи, а також про дії, які необхідно вчинити покупцеві для одержання товару. Така інформація доводиться до покупця шляхом розміщення відповідних відомостей на автоматі або надання покупцям її іншим чином.

На відміну від загальних положень про укладення договору купівлі-продажу та спеціальних правил, які регулюють укладення договору роздрібної купівлі-продажу, договір роздрібної купівлі-продажу з використанням автоматів є укладеним з моменту вчинення покупцем дій, необхідних для одержання товару (ч.2 ст.703 ЦК України). Як доказ факту того, що товар сплачений, можуть слугувати показання свідків, а також дані щодо кількості проданого товару й отриманих за них коштів чи інших знаків оплати. В даній ситуації передбачається, що продавець не може відмовити покупцю в отриманні цих даних, навіть якщо заради цього необхідно буде вскривати автомат.

Особливу увагу слід звернути на те, що законодавець у вказаній статті використовує терміни «продавець» та «володільць», що є безпосереднім свідченням того, що власником автомату і продавцем можуть бути різні особи. Як вже зазначалось вище, в нині діючому законодавстві, відповідальність у випадку не одержання платного товару покупцем несе продавець. Хоча він за даним видом договору роздрібної купівлі-продажу може орендувати автомат і не бути його безпосереднім володільцем.

Тобто, автомати, які призначаються для роздрібної торгівлі, можуть знаходитися як у власності самих продавців, так і належати їм на праві оренди.

У тих випадках, коли автомат використовується для розміну грошей, придбання платіжних засобів або обміну валюти, застосовуються положення про роздрібну купівлю-продаж, якщо інше не впливає із суті зобов'язання. Постановою Правління Національного банку України від 30 квітня 2010 р. №223 затверджено Положення про порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням. Згідно з Положенням клієнти та їх довірені особи застосовують платіжні картки через банкомати, здійснюють самообслуговування за операціями одержання грошей у готівковій формі, внесення їх для зарахування на відповідні рахунки, а також виконують інші операції².

Аналіз норм, що регулюють договір роздрібної купівлі-продажу, укладений через автомат, дає нам можливість зробити висновок про їх неефективність, яка пов'язана, в першу чергу, з відсутністю механізму їх реалізації. Наприклад, вважаємо, що при заключенні договору є велика вірогідність того, що продавець буде безпосередньо відсутній у місці продажу товарів і не зважаючи на це, законодавець закріплює в ч.3 ст.703 ЦК України обов'язок продавця «негайно» надати покупцеві сплачений товар або повернути сплачену грошову суму за нього.

Тобто, як бачимо, обов'язок негайно повернути сплачений товар, або повернути сплачену суму покладається на продавця товару, який, зазвичай, відсутній у місці продажу. До того ж санкції за не виконання даного обов'язку законодавець не передбачує, тим самим лише декларує вказаний

¹ Паливода, А.В. (2011). *Закон України «Про захист прав споживачів»*. Київ, 44.

² *Постанова про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів 2010* (Правління Національного банку України). *Офіційний вісник України*, 52, 30.

обов'язок продавця.

В першу чергу нам потрібно встановити, що саме розуміє законодавець під поняттям «негайно». В юридичній літературі чіткого поняття не наведено, але прийнято розуміти мінімально короткий строк, як тільки в особи з'явиться можливість. Поняття «негайно» відноситься до, так званих, «оціночних понять», під яким розуміється певний орієнтир поведінки, визначений досить широко¹. Загалом проблематикою використання «оцінюючих понять» в юриспруденції займалися Кашаніна Т. В., Пітецкий В. В., Бару М. І. Однак більшість фундаментальних досліджень стосувались оціночних понять, що використовувались у законодавстві колишніх СРСР та УРСР. Досліджень щодо оціночних понять у законодавстві сучасної України небагато і стосуються вони, здебільшого, характеристики оціночних понять в окремих галузях права. Узагальнивши думки вчених під «оціночним поняттям» слід визначати виражену в юридичній нормі абстрактну характеристику соціальної (особистої, групової та іншої) значущості реальних або потенційних фактів, яка неодмінно має бути конкретизована при застосуванні до них чи реалізації відповідної норм, завдяки чому забезпечується юридичне реагування держави на всі індивідуалізовані факти, яким притаманна така значущість².

Таким чином, за аналогією можна запропонувати, що негайно надати покупцеві товар або повернути сплачену ним суму продавець зобов'язаний в мінімальний строк, який об'єктивно необхідний для цього.

У зв'язку з деякою особливістю способу продажу товарів через автомат, ми вважаємо, що термін «негайно» повинен чітко визначатися угодою сторін. Тобто, це повинна бути обопільна згода, а не волевиявлення самого лише покупця, а в разі спору – судом. І, у всякому разі, він не може бути більше 20 днів.

Також, пропонуємо розширити перелік зобов'язаних осіб, у зв'язку з відсутністю продавця у місці продажу товару, і надати покупцю, як більш слабкій стороні договору, можливість обирати, кому саме йому пред'явити претензію по не наданню товару.

Таким чином, вважаємо, що обов'язок повернути сплачений товар чи сплачену грошову суму слідує також покласти і на орендодавця, тобто особу, яка надала місце під установку автомата. Так як вони, або їх представники в переважній більшості знаходяться поряд з місцем продажу. В цьому випадку, залучення третьої особи, як додаткового суб'єкта, котрому споживач може пред'явити свої вимоги, являється загальним прийомом законодавства про захист прав споживачів. Він використовується законодавцем з метою захисту слабкої сторони договору. До того ж, майнові інтереси, у даному випадку, особи, яка надала продавцю в оренду місце під установку автомата, не ущемляються. Залучений в якості додаткового відповідального суб'єкта, він може врегулювати дані відношення в договорі з продавцем.

У зв'язку з вищесказаним, пропонуємо доповнити ч. 1 ст. 703 ЦК України : «Якщо продаж товарів здійснюється з використанням автоматів, володілець автоматів зобов'язаний довести до покупців інформацію про продавця товару, а також про особу, яка надала йому місце в оренду під установку автомата, шляхом розміщення на автоматі або надання покупцям іншим чином відомостей про найменування продавця, його місцезнаходження, режим роботи, а також про дії, які необхідно вчинити покупцеві для одержання товару» та ч. 3 ст. 703 ЦК: «Якщо покупцеві не надається оплачений товар, продавець, володілець автомата, або особа, яка надала місце в оренду під установку автомата, повинен на вимогу покупця негайно надати покупцеві товар або повернути сплачену ним суму. За не виконання, або затримку виконання даної вимоги покупця продавець, або особа, яка надала йому місце в оренду під установку автомата, сплачує покупцю за кожен день прострочення неустойку (пеню) в розмірі 5 відсотків ціни товару».

Договір роздрібної купівлі-продажу може бути укладено з умовою про доставку товару покупцеві (ст.704 ЦК України). За таких обставин продавець зобов'язаний у встановлений договором строк доставити товар за місцем, указаним покупцем, а якщо місце передання товару покупцем не вказане, – за місцем проживання фізичної особи – покупця або місцезнаходженням юридичної особи – покупця.

Має певні особливості й установлення моменту укладення договору з умовою про доставку

¹ Пацурківський, Ю.П. (2012). *Розсуд як спосіб застосування оціночних понять у цивільному праві*. Чернівці: Рута, УНР, 81.

² Оціночні поняття в цивільному процесі. *Подільська правозахисна фундація*. <<http://ppf.net.ua/index.php?page=article&id=45>>.

товару покупцеві. Такий договір є виконаним з моменту вручення товару покупцеві, а у разі його відсутності – особі, яка пред'явила квитанцію або інший документ, що засвідчує укладення договору або оформлення доставки товару, якщо інше не встановлено договором, актами цивільного законодавства або не впливає із суті зобов'язання.

Положення цієї статті ЦК України викладені із дотриманням принципу розумності. Так, якщо договором не встановлений строк доставки товару для вручення його покупцеві, товар має бути доставлений у розумний строк після одержання вимоги покупця.

Останнім різновидом договору роздрібної купівлі-продажу є договір найму-продажу. ЦК України допускає можливість укладення договору з умовою про те, що до переходу до покупця права власності на переданий йому продавцем товар покупець є наймачем (орендарем) цього товару (ч.1 ст.705 ЦК України). Такий договір є змішаним договором, оскільки містить елементи купівлі-продажу та майнового найму (оренди)¹. Таким чином, як вірно зазначається в літературі, правове регулювання договору найму-продажу до переходу права власності на товар до покупця здійснюється також нормами Глави 58 «Найм (оренда)» ЦК України².

Право власності на товар переходить до покупця не з моменту передачі йому товару, а з моменту його оплати, якщо інше не встановлено договором (ч.2 ст 705 ЦК України). Відповідно, покупець набуває товар у кредит із відстроченням або з розстроченням платежу. На покупця – не власника поширюються положення ст. 694 ЦК України. Тому покупець не має права до переходу до нього права власності відчужувати товар або розпоряджатися ним іншим шляхом, якщо інше не передбачено договором. Якщо в строк, встановлений договором, переданий товар не буде оплачено або не настануть інші обставини, за яких право власності переходить до покупця, продавець має право вимагати від покупця повернути йому товар, якщо інше не передбачено договором.

Враховуючи те, що право власності включає право володіння, право користування та право розпорядження (ч.1 ст.317 ЦК України), а за договором найму (оренди) наймач може здійснювати лише право користування майном (ч.1 ст.759 ЦК України), то не виникає сумнівів в тому, що до моменту переходу права власності на товар, покупець може лише користуватися товаром, а власником такого товару залишається продавець. Якщо покупець прострочив оплату товару, продавець має право вимагати від покупця повернення товару (ч.2 ст.148 ЦК України). Зокрема, покупець (орендар) має право власності, відповідно до ст. 775 ЦК України, на плоди, продукцію, доходи, одержані від користування річчю, переданою у найм³.

Загалом, аналіз законодавства про роздрібну купівлю-продаж дозволяє нам виділити окрім тих видів, які врегульовані ЦК України, ще й інші, не менш важливі. Наприклад: договір роздрібної купівлі-продажу з попередньою оплатою товару, договір роздрібної купівлі-продажу товарів у кредит, договір дистанційної купівлі-продажу, продаж товару за допомогою самообслуговування, договір комісійної роздрібної купівлі-продажу.

Н.Ю. Хорошавіна виділяє види та підвиди роздрібної купівлі-продажу. До видів вона відносить: договір купівлі-продажу з умовою про прийняття товару у встановлений строк, договір купівлі-продажу товарів за зразками, договір купівлі-продажу товарів з використанням автоматів, з умовою доставки товару покупцю, договір роздрібної купівлі-продажу з попередньою оплатою товару і договір роздрібної купівлі-продажу товарів у кредит (в тому числі з розстрочкою платежу), договір комісійної роздрібної купівлі-продажу. Також, окрім видів, стверджує вона, можна виділити і підвиди договору роздрібної купівлі-продажу. Так, видом договору роздрібної купівлі-продажу в кредит (і, відповідно підвидом договору роздрібної купівлі-продажу) являється договір найму-продажу, а видом договору роздрібної купівлі-продажу за зразками (що є підвидом договору роздрібної купівлі-продажу) слідує визнати, на думку Хорошавіної Н.Ю., договір дистанційної купівлі-продажу⁴.

Отже, на нашу думку та на думку більшості дослідників, наведена класифікація ЦК України, не являється досить вдалою, так як вона не ґрунтується на юридично значимих особливостях договору цього типу.

¹ *Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар*. Київ: Істина, 474.

² Стефанчук, Р.О. (2014). *Цивільне право: навчальний посібник*. Київ: Наукова думка, 190.

³ *Цивільний кодекс України 2003* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page5>> (2013, листопад, 21).

⁴ Хорошавіна, Н. Ю. (2007). *Правове регулювання договірних відносин розничної куплі-продажу*: дис. канд. юр. наук: 12.00.03. Казань, 73-75.

Так, наприклад, в літературі відмічають: « Очевидно, цей перелік не є класифікацією різновидів роздрібної купівлі-продажу або договірних умов. Він неповний, непослідовний і позбавлений системності – головних достоїнств будь-якої класифікації. Тим часом повноцінне регулювання договірних зобов'язань неможливо без урахування їх загальних і особливих властивостей. Саме тому відсутність єдиної системи викладу нормативного матеріалу призвело до численних суперечностей і дублювання норм»¹.

Деякі автори взагалі не класифікують даний договір, а виділяють лише «договори роздрібної купівлі-продажу з окремими нетиповими умовами»². Базуючись на методах логіки, класифікація договору роздрібної купівлі-продажу можлива, на нашу думку, за такими специфічними характеристиками договору, серед яких можна виділити наступні: спосіб вручення товару за договором роздрібної купівлі-продажу, момент укладення договору роздрібної купівлі-продажу, за терміном оплати товару, за обов'язком доставки товару покупцю, за моментом переходу права власності на переданий товар, за моментами прийняття товару, за способом ознайомлення покупця з товаром, за предметом договору роздрібної купівлі-продажу, за покупцем, як сторони по договору роздрібної купівлі-продажу.

Аналіз правового регулювання окремих видів договору роздрібної купівлі-продажу дозволяє нам зробити висновок, що всі перераховані вище підстави класифікації договору наділяються певною специфікою. Що дозволяє нам, в якості підстав виділення окремих видів договору роздрібної купівлі-продажу, використовувати саме ті його характеристики, при наявності яких певні права і інтереси покупця найбільш вразливі. Цим, мабуть, і визначається необхідність спеціального правового врегулювання таких видів договору роздрібної купівлі-продажу.

Reference

1. Khoroshavina, N. JU. (2007). *Pravovoe regulirovanie dogovornykh otnoshenij roznichnoj kupli-prodazhi*: dis. kand. jur. nauk: 12.00.03. Kazan'.
2. Bichkova, S. S. (2006). *Civil'ne pravo Ukraini. Dogovirni ta ne dogovirni zobov'jazannja*. Kiiv: KNT.
3. Braginskij, M. I., Vitrijanskij, V. V. (1998). *Dogovornoe pravo: obshchie polozhennija*. Moskva: Statut.
4. Braginskij, M. I., Vitrijanskij, V. I. (2001). *Kommentarij k chasti vtoroj Grazhdanskogo Kodeksa RF dlja predprinimatelej*. Moskva: Fond "Pravovaja kul'tura".
5. *Nakaz pro zatverdzhennja Pravil prodazhu tovariv poshtuju 2008* (Ministerstvo ekonomiki Ukraini ta Ministerstvo transportu ta zv'jazku Ukraini). *Oficijnij visnik Ukraini*, 62, 86.
6. *Nakaz pro zatverdzhennja Rekomendacij shchodo organizacii prodazhu tovariv za zrazkami 2000* (Ministerstvo ekonomiki Ukraini). *Oficijnij sajt Verkhovnoi Radi Ukraini*. <<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.125.0>>.
7. Ocinochni ponjattja v civil'nomu procesi. Podil's'ka pravozakhisna fundacija. <<http://ppf.net.ua/index.php?page=article&id=45>>.
8. Palivoda, A. V. (2011). *Zakon Ukraini «Pro zakhist prav spozhivachiv»*. Kiiv.
9. Pacurkivs'kij, Ju. P. (2012). *Rozsud jak sposib zastosuvannja ocinochnikh ponjat' u civil'nomu pravi*. Chernivci: Ruta, UNR.
10. *Postanova pro zdijsnennja operacij z vikoristannjam special'nikh platizhnikh zasobiv 2010* (Pravlinnja Nacional'nogo banku Ukraini). *Oficijnij visnik Ukraini*, 52, 30.
11. *Postanova pro porjadok provadzennja torgovel'noi dijalnosti ta pravila torgovel'nogo obslugovuvannja na rinku spozhivchikh tovariv 2006* (Kabinet Ministriv Ukraini). *Urjadovij kur'ier*, 122.
12. *Pravila rozdribnoi torgivli neprodovol'chimi tovarami 2007* (Ministerstvo ekonomiki Ukraini). *Oficijnij visnik Ukraini*, 86.
13. *Rekomendacii shchodo prodazhu tovariv za zrazkami 2000* (Nakaz Ministerstva ekonomiki Ukraini). *Oficijnij sajt Verkhovnoi radi Ukraini*. <<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.125.0>>.
14. Stefanchuk, R. O. (2014). *Civil'ne pravo: navchal'nij posibnik*. Kiiv: Naukova dumka.
15. Tolstoj, JU.K., Sergeev, A.P. (2001). *Uchebnik po grazhdanskomu pravu*, 2. Moskva: Prospekt.
16. *Civil'nij kodeks Ukraini 2003* (Verkhovna Rada Ukraini). *Oficijnij sajt Verkhovnoi Radi Ukraini*. <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page5>> (2013, listopad, 21).
17. *Civil'nij kodeks Ukraini: naukovopraktichnij komentar*. Kiiv: Istina.

¹ Толстой, Ю.К., Сергеев, А.П. (2001). *Учебник по гражданскому праву*, 2. Москва: Проспект, 23.

² Брагинский, М.И., Витрянский, В.И. (2001). *Комментарий к части второй Гражданского Кодекса РФ для предпринимателей*. Москва: Фонд "Правовая культура", 374.